ATODIAD 1

CSCA Caerdydd 2022-2032 - Drafft Ymgynghori

Rhagair

Ein gweledigaeth yw gweld Caerdydd sy'n wirioneddol ddwyieithog.

Rydym wedi cymryd camau breision tuag at y weledigaeth hon, ond ni allwn orffwys ar ein rhwyfau. Mae rhagor gennym i'w wneud o hyd er mwyn sicrhau bod prifddinas Cymru yn fan lle mae'r Gymraeg yn iaith fyw a bywiog y mae pob person ifanc yn cael cyfle i'w chlywed, ei siarad a'i mwynhau ym mhob agwedd ar eu bywydau ac yn cael ei chydnabod fel iaith sy'n agos at galon prifddinas ein cenedl.

Teimlaf yn gryf dros bwysigrwydd creu cyfleoedd i blant a phobl ifanc Cymru ddod yn siaradwyr hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg. Rydym am i'n system addysg sicrhau bod pob person ifanc, o bob un cymuned ledled Caerdydd yn cael y cyfle i siarad Cymraeg, i fod yn falch o'u hunaniaeth ac yn gallu dathlu a mwynhau'r ddwy iaith yn eu bywydau bob dydd.

Mae twf parhaus ein sector addysg Gymraeg ar draws pob cyfnod yn hanfodol i gyflawni hyn er mwyn cynyddu nifer y bobl o bob oed sy'n dod yn rhugl yn y Gymraeg a'r Saesneg. Rydym yn falch o fod yn ddinas amrywiol amlieithog; ein hawydd yw adeiladu ar hyn ac i bob person ifanc gael yr hyder a'r gallu i ddefnyddio eu holl ieithoedd yn hyderus gyda'u teuluoedd, eu cymunedau ac yn ddiweddarach i gario'r cyfoeth hwn o wybodaeth ieithyddol i'w mannau gwaith a'u bywydau fel oedolion.

Profwyd bod gallu dwyieithog neu amlieithog ag iddo nifer o fanteision, o enedigaeth hyd at henaint gyda dros hanner poblogaeth y byd yn gallu siarad dwy iaith neu fwy. Drwy alluogi ein pobl ifanc i fod yn ddwyieithog rydym yn gwneud dewis gweithredol i gynyddu datblygiad eu gweithrediadau gwybyddol a chymdeithasol. Wrth iddynt ddod yn oedolion dwyieithog, byddant yn cael mwy o gyfleoedd o fewn y gweithlu wrth i fwy o sefydliadau ledled y wlad ddarparu eu gwasanaethau yn Gymraeg ac yn Saesneg. Pan ychwanegwch at hyn, y gall bod yn ddwyieithog helpu i ddiogelu rhag dechrau dementia, mae'n amlwg yng Nghymru mai'r Gymraeg yw ein rhodd i'w rhannu, rhodd sy'n ehangu cyfleoedd nid yn unig ar gyfer plentyndod ond am gydol oes.

Mae'r Strategaeth Cymraeg mewn Addysg 10 mlynedd hon yn ceisio nodi'n glir ymrwymiad cadarn, dyheadau clir a'r camau yr ydym yn bwriadu eu blaenoriaethu yng Nghaerdydd gyda'n partneriaid i gryfhau twf addysg cyfrwng Cymraeg ymhellach a nifer ein dinasyddion sy'n ymgysylltu'n weithredol â'r Gymraeg ac yn ei defnyddio'n hyderus. Bydd hyn yn ei dro yn cyfrannu at godi proffil a'r mwynhad ar ein hiaith genedlaethol nawr ac yn y dyfodol.

Yr Arweinydd, Yr Aelod Cabinet dros Addysg, Y Cyfarwyddwr Addysg

Prifddinas Cymru. Prifddinas Gymraeg.

Yn ogystal â bod yn Brifddinas Cymru, mae gan Gaerdydd rôl bwysig i'w chwarae fel Prifddinas Gymraeg.

Mae hyn yn fwy na rôl symbolaidd. Ar ôl gweld twf sylweddol yn y boblogaeth dros y ddau ddegawd diwethaf, mae Caerdydd wedi gwneud cyfraniad trawiadol at dwf y Gymraeg.

Dros y 30 mlynedd diwethaf, mae nifer siaradwyr y Gymraeg yng Nghaerdydd wedi mwy na dyblu gyda ffigyrau'r cyfrifiad diwethaf yn dangos bod dros 16% o boblogaeth y ddinas yn meddu ar un neu fwy o sgiliau yn y Gymraeg. Ar hyn o bryd Caerdydd yw'r awdurdod lleol sydd â'r trydydd nifer[1] fwyaf siaradwyr Cymraeg yng Nghymru.
Mae hyn yn adlewyrchu'r gwaith rhagorol a wnaed ar draws y ddinas - yn cynnwys amrywiaeth o bartneriaid - i hyrwyddo'r Gymraeg ac yn dangos effaith mentrau partneriaeth fel y rhai a ddatblygwyd gan Weithgor Caerdydd Ddwyieithog.

Yr hyn sy'n amlwg hefyd yw pwysigrwydd canolog addysg Gymraeg ar gyfer twf y Gymraeg. Mae data'r Cyfrifiad yn dweud wrthym, ymhlith unigolion 5-15 oed, fod canran y disgyblion sy'n gallu siarad Cymraeg wedi cynyddu o 7.5% yn 1981 i 26.7% yn 2011. Mae data derbyn i ysgolion mwy diweddar hefyd yn dangos bod nifer y plant sydd wedi cofrestru mewn addysg Gymraeg wedi cynyddu 16% (1,752 o ddisgyblion) rhwng 2012 a 2018.

Mae'r ymrwymiad i wneud pob ysgol yng Nghaerdydd yn ysgol dda, y buddsoddiad o £280m i ddarparu rhaglen o ansawdd uchel mewn ysgolion a'r gwelliant parhaus o ran cyrhaeddiad addysgol i gyd wedi bod yn sail i'r twf hwn. Wrth i Gaerdydd edrych i'r 10 mlynedd nesaf, bydd y Cyngor yn cadw ei ymrwymiad i wneud pob ysgol yng Nghaerdydd yn ysgol dda tra'n sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i fod yn nodwedd ddiffiniol ar addysg yng Nghaerdydd.

Mae'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn nodi cyfres o ymrwymiadau uchelgeisiol i adeiladu ar y cynnydd a wnaed hyd yma. Bydd y rhain yn sicrhau bod pob plentyn yn y ddinas yn gallu derbyn addysg Gymraeg, y bydd y nifer sy'n derbyn addysg Gymraeg yn cynyddu ac, drwy'r defnydd sylweddol ar y Gymraeg mewn addysg cyfrwng Saesneg, y bydd pob plentyn yn teimlo'n hyderus yn siarad Cymraeg.

[1] Arolwg Poblogaeth Blynyddol

Ein gweledigaeth: Caerdydd wirioneddol ddwyieithog.

Byddwn yn sicrhau twf ein sector addysg Gymraeg ar draws pob cyfnod er mwyn cynyddu nifer y bobl o bob oed sy'n dod yn rhugl yn y Gymraeg a'r Saesneg gyda'r hyder a'r awydd i ddefnyddio eu holl ieithoedd ym mhob agwedd ar eu bywydau.

Yn sail i'n gweledigaeth mae'r egwyddorion canlynol:

- Bydd egwyddorion y "cymdogaethau 15 munud" yn cael eu cymhwyso i sicrhau bod pob dysgwr yn gallu cyrchu addysg Gymraeg o fewn pellter rhesymol i'w cartrefi.

- Ceisio sefydlu o leiaf 50% o'r ddarpariaeth newydd ar safleoedd CDLl fel darpariaeth cyfrwng Cymraeg.

- Gellir addysgu pob plentyn yn y ddinas yn yr iaith o'u dewis gyda manteision addysg ddwyieithog yn cael eu hyrwyddo'n weithredol i bob rhiant o eni'r plentyn.

- Bydd rhieni'n cael cymorth i drosglwyddo eu plentyn, neu blant, i addysg Gymraeg ar unrhyw oedran, gyda throchi o ansawdd uchel yn cael ei gynnig i gefnogi ceisiadau trosglwyddo yn ystod y flwyddyn.

- Bydd dysgwyr sydd wedi cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg drwy'r cyfnod cynradd yn cael eu cefnogi'n rhagweithiol i barhau â darpariaeth uwchradd cyfrwng Cymraeg.

- Bydd y Cyngor yn gweithio gydag ystod eang o bartneriaid i hyrwyddo a chynyddu'n rhagweithiol ddwyieithrwydd Cymraeg/Saesneg.

- Bydd pob dysgwr yn cael cymorth i fod yn hyderus mewn o leiaf dwy iaith.

- Bydd holl ysgolion Caerdydd yn cynyddu faint o Gymraeg a addysgir, a ddefnyddir ac a glywir yn eu hysgolion, yn gyson â'r cwricwlwm newydd i Gymru

- Bydd dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn cael cyfle ieithyddol cyfartal.

- Bydd dysgwyr sydd â'r Gymraeg neu'r Saesneg fel ieithoedd ychwanegol yn cael cyfle ieithyddol cyfartal.

- Er mwyn hwyluso twf addysg Gymraeg byddwn yn ceisio cynnal capasiti ledled y ddinas yn y sector Cymraeg ar 10% yn uwch na'r nifer a ragamcenir.

Er mwyn cyflawni ein gweledigaeth byddwn yn cyflawni:

- Mwy o blant meithrin/tair oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg

- Mwy o blant dosbarth derbyn/pump oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg

- Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i'r llall.

- Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau asesedig mewn Cymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg.

- Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol.

- Cynnydd yn y ddarpariaeth Gymraeg ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) (yn unol â'r dyletswyddau a osodir gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thribiwnlys Addysg
- (Cymru) 2018.
- Cynnydd yn nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Cymraeg 2050
Miliwn o Siaradwyr Cymraeg a phwysigrwydd Addysg Cyfrwng Cymraeg

Cyd-destun Strategol

Yn 2017, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth iaith Gymraeg *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg* yn unol ag Adran 78 Deddf Llywodraeth Cymru 2006. Mae'r strategaeth yn cefnogi 'hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg' a'i nod hirdymor yw i Gymru gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Mae'r strategaeth yn enwi addysg drochi cyfrwng Cymraeg fel y 'prif ddull ar gyfer sicrhau bod plant yn gallu datblygu eu sgiliau Cymraeg, ac ar gyfer creu siaradwyr newydd' (*Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg, tud21).* Felly, bydd argaeledd addysg Gymraeg yn allweddol i gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg.

Y targed cenedlaethol yw *"Cynyddu cyfran pob grŵp blwyddyn ysgol sy'n derbyn addysg Gymraeg o 22 y cant (yn seiliedig ar 7,700 o ddysgwyr saith oed yn 2015/16) i 30 y cant (tua 10,500 ym mhob grŵp blwyddyn) erbyn 2031, ac yna 40 y cant (tua 14,000 ym mhob grŵp blwyddyn) erbyn 2050*."

Cydnabyddir yn y strategaeth y bydd y dull yn amrywio ar draws gwahanol ranbarthau yng Nghymru yn dibynnu ar nodweddion eu poblogaethau. Mae'r strategaeth hefyd yn nodi ardaloedd sydd â dwysedd poblogaeth uchel ond canran is o siaradwyr Cymraeg fel ardaloedd sydd â photensial penodol ar gyfer twf.

Mae Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol osod targed deng mlynedd yn amlinellu'r cynnydd disgwyliedig yn y plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn ardal yr awdurdod lleol yn ystod oes Cynllun.

Mae Caerdydd wedi ymrwymo i sicrhau graddfa o dwf yn unol â'r 25-29% fel y'i darperir gan Lywodraeth Cymru[2]. Fodd bynnag, rhaid i'r targed lleol gydbwyso uchelgais gyda dealltwriaeth o'r tueddiadau sy'n bodoli, sy'n cynnwys gostyngiad yn y cyfraddau geni ac ansicrwydd cynyddol yn ymwneud â dewisiadau derbyn i ysgolion oherwydd y pandemig.

Targed deng mlynedd Caerdydd felly yw "cynyddu canran y plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghaerdydd 9% i 27% o'r garfan gymwys."

Cyd-destun Demograffig

Dadansoddiad manwl o dueddiadau poblogaeth yng Nghaerdydd, gan ddefnyddio amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru a'r rhagolygon a baratowyd gan ddefnyddio data cofrestru meddygon teulu'r GIG, sy'n darogan lleihad mewn cyfraddau geni ledled y ddinas. O'r herwydd, bydd sicrhau'r twf a dargedir yn y sector Cymraeg yn gofyn am ddull sy'n cydnabod holl anghenion a nodweddion gwahanol cymunedau lleol wrth ddwyn cynigion ger bron ar gyfer newid.

[2] I gael esboniad manwl o'r fethodoleg a weithredwyd ar gyfer pennu'r targed hwn, gweler y Nodyn Technegol yn (canllawiau-gynlluniau-strategol-cymraeg-addysg.pdf (llyw.cymru))

Bydd y Cyngor yn parhau i weithio gyda'r holl bartneriaid a rhanddeiliaid er mwyn sicrhau bod addysg Gymraeg yn cael ei dosbarthu'n effeithiol ledled y ddinas, gan wneud y mwyaf o'r ddarpariaeth bresennol a'i gwella ac ychwanegu capasiti yn ôl yr angen yn y lleoliadau cywir. Bydd hyn yn berthnasol i bob cam dysgu, o'r blynyddoedd cynnar drwy'r ddarpariaeth addysg statudol yr holl ffordd drwodd i addysg uwch ac addysg bellach.

Ehangu Addysg Gymraeg

Mae Caerdydd wedi buddsoddi'n sylweddol yn nhwf addysg Gymraeg drwy ddarparu lleoedd ychwanegol wrth fynd i addysg gynradd ac wrth drosglwyddo i addysg uwchradd. Mae sefydlu'r ddarpariaeth drochi hynod lwyddiannus hefyd wedi chwarae rhan hanfodol o ran cefnogi a chynyddu nifer y trosglwyddiadau yn ystod y flwyddyn.

Ers 2010, mae Caerdydd wedi cynyddu'r capasiti Cymraeg sydd ar gael ar fynd i'r sector cynradd oddeutu 6 dosbarth mynediad (DM) ac mae nifer y disgyblion derbyn wedi cynyddu tua 0.25% y flwyddyn ar gyfartaledd rhwng Medi 2015 a Medi 2020.

Yn yr un cyfnod, ar lefel uwchradd mae'r awdurdod wedi sefydlu trydedd ysgol Gymraeg yng Nghaerdydd ynghyd ag ychwanegu capasiti yn un o'r ysgolion a oedd yma'n barod gan arwain at gynnydd cyffredinol o 7DM wrth fynd i flwyddyn 7.

Mae Caerdydd hefyd wedi sefydlu ei darpariaeth Drochi Cymraeg hynod lwyddiannus. Wedi'i sefydlu i ddechrau yn y sector cynradd i gefnogi rhieni i drosglwyddo eu plant i addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r ddarpariaeth wedi tyfu i groesawu disgyblion yn CA3 a CA4. Mae hyn wedi golygu y galldisgyblion o Gaerdydd ac awdurdodau cyfagos bontio'n effeithiol o ysgolion Saesneg i ysgolion Cymraeg, gan ddod yn fyfyrwyr cwbl ddwyieithog a phrofi llwyddiant wrth gyrraedd pob carreg filltir allweddol.

Cydnabod heriau Cyflawni a Hyrwyddo'r Gymraeg drwy gydol ein Sector Addysg

Mae twf addysg Gymraeg yn llwyddiant y dylid ei ddathlu'n briodol, ond mae'n amlwg bod mwy i'w wneud. Er y bu cynnydd o ran maint y ddarpariaeth o ansawdd uchel a'r nifer sy'n manteisio ar leoedd cyfrwng Cymraeg, mae heriau'n parhau o hyd ynghlwm â thwf parhaus, yn enwedig o ystyried y gostyngiad yn y cyfraddau geni a'r angen i ddiwallu anghenion ein cymunedau amrywiol.

Wrth symud ymlaen byddwn yn sicrhau, fel dinas amrywiol, bod pawb yn deall manteision addysg Gymraeg a'r manteision cadarnhaol o gofleidio'r Gymraeg. Bydd hyn yn golygu ymgysylltu â chymunedau nad ydynt yn draddodiadol efallai wedi ystyried addysg Gymraeg i'w plant a datblygu dulliau wedi'u teilwra ar gyfer pob cymuned.

Yn ogystal â chynyddu nifer y bobl sy'n derbyn darpariaeth Gymraeg o'r blynyddoedd cynnar ac ar ddechrau addysg statudol, mae angen hefyd ystyried ymhellach rôl bosibl y ddarpariaeth Trochi Cymraeg fel rhan o strategaeth ragweithiol ar gyfer twf yn y dyfodol.

Mae hyn yn rhan o ddull cydgysylltiedig o sicrhau bod teuluoedd yn teimlo'n hyderus ac yn cael eu cefnogi pe baent yn dewis darpariaeth Gymraeg. Bydd hyn yn gofyn am rwydwaith cymorth pwrpasol sy'n rhan o'r cynnig ysgol ffurfiol ac nid yw'r pandemig diweddar ond wedi pwysleisio'r angen am gymorth caffael iaith dwys o'r math hwn. Yn ychwanegol at hyn, mae angen pwysleisio argaeledd lleoedd arbenigol yn y sector Cymraeg ar gyfer plant sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a fydd yn eu galluogi i weld cynnydd yn unol â'u potensial.

Yn gyson ag ymrwymiadau'r Cyngor fel Dinas sy'n Dda i Blant, bydd y Cyngor yn parhau i ymgysylltu â phobl ifanc a'u teuluoedd ar nifer o faterion pwysig. Mae deall y rhesymau pam mae teuluoedd wedi dewis addysg Gymraeg, neu efallai pam nad ydynt wedi dewis Cymraeg i'w plant, yn parhau i fod yn flaenoriaeth. Mae angen deall hefyd pam y byddai pobl ifanc a allai fod wedi derbyn addysg statudol Gymraeg yn dewis peidio â dilyn addysg bellach neu addysg uwch drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn yr un modd, mae angen deall yn well pam y gallai diffyg hyder fod ar rai pobl ifanc i ddefnyddio unrhyw Gymraeg yn eu gyrfaoedd fel oedolion a'r hyn y credant y gallem ni ei wneud i newid hyn.

Rydym hefyd yn cydnabod nad yw manteision clywed, siarad a mwynhau dysgu yn Gymraeg wedi'u cyfyngu i'r rhai sy'n dewis addysg Gymraeg. Mae'n bwysig bod y Cyngor yn gosod disgwyliadau uchel o ran sut y bydd y cwricwlwm newydd i Gymru yn cael ei gyflwyno o ran darparu mwy o gyfleoedd ar gyfer caffael iaith drwy ddysgu a defnyddio mwy o Gymraeg yn ein hysgolion Saesneg. Mae blaenoriaethu datblygiad ein model iaith ddeuol newydd i sicrhau ei fod yn cael ei weithredu'n llwyddiannus yn flaenoriaeth os ydym am sefydlu hyn fel templed ar gyfer ysgolion newydd eraill yn y dyfodol. Mae'r Strategaeth hon felly'n ailddatgan ymrwymiad Cyngor Caerdydd i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y ddinas a gwella faint o Gymraeg a ddefnyddir ym mhob un o'n hysgolion a'n darpariaethau addysgol.

<u>Llunio darpariaeth yn y Ddinas</u>

Bydd sicrhau twf cynaliadwy lleoedd cyfrwng Cymraeg a sicrhau cynnydd yn y galw yng nghyd-destun gostyngiad mewn cyfraddau geni yn gofyn am gynllunio manwl ar sail gwybodaeth. Mae dyrannu lleoedd cyfrwng Cymraeg o fewn y rhaglen fuddsoddi ysgolion Band B bresennol yn fan cychwyn rhagorol. Wrth symud ymlaen, mae'r cyfle i wneud y mwyaf o effaith grantiau cyfalaf Cymreig, dyraniad ysgolion newydd a gaiff eu sicrhau drwy'r Cynllun Datblygu Lleol a'r potensial i ehangu'r ddarpariaeth ymhellach drwy Raglen Buddsoddi Mewn Ysgolion Band C yn cynnig cyfleoedd pellach sylweddol.

Mae Caerdydd hefyd yn parhau i fod â'r swm a argymhellir o lefydd gwag yn y sector cynradd Cymraeg, er bod amrywiannau yn y cyfraddau derbyn ar draws y ddinas. Mae hyn yn golygu bod pocedi o annigonolrwydd a nifer fach o ysgolion sy'n ei chael hi'n anodd denu nifer gyson o ddisgyblion i gefnogi hyfywedd.

Yn yr uwchradd, mae'r galw am leoedd wrth bontio i Flwyddyn 7 yn uchel ac mae lleoedd wedi'u cynyddu i ymateb i hyn wrth i'r garfan fwy o ddysgwyr symud ymlaen o'r sector cynradd. Fodd bynnag, roedd hyn cyn y gostyngiad a ragwelir yn y boblogaeth gyffredinol. Yn yr ysgolion cynradd ac uwchradd hynny, mae gwaith yn mynd rhagddo i fynd i'r afael ag unrhyw gynnydd dros dro tymor byr a ragwelir i

ddarparu ar gyfer carfanau poblogaeth ehangach penodol er mwyn sicrhau digonolrwydd lleoedd yn yr ardaloedd perthnasol. Gwneir hyn yng nghyd-destun ymarfer tymor hwy i nodi sut y gall buddsoddiad cyfalaf ar raddfa fawr yn hanner olaf y CSCA hwn gefnogi twf yn effeithiol ac yn gynaliadwy.

Wrth symud ymlaen, bydd Rhaglen Ysgolion Band B yr 21ain Ganrif uchelgeisiol y Cyngor yn buddsoddi £283 miliwn yn Ysgolion Caerdydd. Fel y rhaglen fuddsoddi ysgolion fwyaf yng Nghymru, bydd yn cynyddu'r ddarpariaeth ac yn gwella dosbarthiad capasiti ysgolion meithrin ac ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Bydd hefyd yn gwella'r cyfleusterau cymunedol sydd ar gael i gefnogi anghenion gofal plant ehangach. Mae'r Cyngor yn rhagweld y bydd unrhyw raglenni buddsoddi mewn ysgolion - fel Band C - yn cynnwys buddsoddiad ar raddfa fawr i ehangu'r sector Cymraeg uwchradd.

Er mwyn cyflawni'r targedau uchelgeisiol a osodwyd yn genedlaethol, ac er mwyn llwyddo i gyflawni ein dyheadau o ran addysg Gymraeg, mae angen ar fyrder i gynyddu nifer yr athrawon sy'n siarad Cymraeg yn rhugl. Mae hon yn her genedlaethol na ellir ei gorbwysleisio ac mae'n un a fydd yn gofyn am ymateb cydgysylltiedig gan bob lefel o Lywodraeth yng Nghymru. Felly, mae maint yr her yn mynnu lefelau digynsail o gydweithio ac ymyrraeth i sicrhau nad yw ansawdd uchel addysg Gymraeg yn cael ei wanhau a bod modd gwella faint o Gymraeg a addysgir ar draws y system addysg.

<u>Prifddinas Gymraeg</u>

Fel Prifddinas i Gymru, mae Caerdydd wedi ymrwymo i gefnogi'r gwaith o gyflawni Cymraeg 2050, ac mae'r Cyngor yn cydnabod yn llawn bwysigrwydd y gyfundrefn addysg wrth gyflawni'r dyhead hwn.

Felly, mae'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) yn nodi cynllun deng mlynedd Cyngor Caerdydd i gynyddu a gwella'r ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg a'r Gymraeg fel pwnc addysgol. Mae'n adeiladu ar ein cyflawniadau hyd yma ac yn nodi'r camau y bwriadwn eu cymryd er mwyn gwneud pob dysgwr yng Nghaerdydd yn siaradwyr Cymraeg hyderus.

Ymrwymiad Caerdydd i Weithredu

Mae'r adran hon o'r cynllun yn nodi'r camau y bwriadwn eu cymryd fel Cyngor Caerdydd ynghyd â'n partneriaid fel ein hymrwymiad ar y cyd i gyflawni'r canlyniadau a nodwyd. O dan bob un o'r saith deilliant ceir gwybodaeth am rai o'n cyflawniadau diweddaraf a'r sefyllfa bresennol, ynghyd â'r camau penodol a gymerwn ar gyfer pob un dros oes y cynllun hwn.

Mae'r camau hyn wedi'u rhannu'n ddau gyfnod o bum mlynedd. Y cyntaf yw'r rhai y disgwyliwn eu blaenoriaethu yn hanner cyntaf y cynllun. Bydd llawer o'r rhain yn sail i'r hyn sy'n dilyn a/neu'n sicrhau bod y camau gweithredu yn ystod y pum mlynedd olaf wedi eu seilio ar wybodaeth ac yn adeiladu ar ddealltwriaeth gadarn o'r hyn y mae cymunedau lleol yn ei ddymuno gan eu hysgolion ac mae angen iddynt sicrhau bod yr hyder ganddynt i gofleidio'r iaith gyda'u plant ac ar gyfer eu haddysg. Bydd hefyd yn cynnwys unrhyw gamau y mae eu hangen i sicrhau unrhyw gapasiti angenrheidiol i sicrhau ein bod yn gallu cynnig lle cyfrwng Cymraeg i unrhyw deulu sy'n gofyn am le, ynghyd ag ymateb i'r angen i wella'r gefnogaeth yn dilyn y pandemig er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc yn gallu cyflawni eu potensial waeth beth fo'r heriau a achosir gan yr ymyriad hwn i'w darpariaethau dysgu arferol.

Bydd yr ail bum mlynedd yn cynnwys mwy o gapasiti parhaol a fydd yn golygu bod angen ymgynghori statudol ac mewn rhai achosion gyfnodau cyn-adeiladu a chyfnodau adeiladu. Bydd hefyd yn adeiladu ar yr enillion cynnar o ran uwchsgilio iaith ymhlith y gweithlu ac yn galluogi mwy o gynnydd yn y Gymraeg a addysgir, a ddefnyddir ac a glywir ar draws pob ysgol yng Nghaerdydd ac mewn ystod ehangach o sefyllfaoedd cymdeithasol a gweithgareddau allgyrsiol. Erbyn diwedd y cyfnod hwn byddem yn disgwyl i fod wedi cyflawni'r camau gweithredu a nodir yn y cynllun hwn a bod gennym ddealltwriaeth gadarn o sut rydym yn bwriadu symud ymlaen ac adeiladu ar ein cyflawniadau i gynllunio ar gyfer y CSCA nesaf er mwyn sicrhau ein bod yn parhau ar ein taflwybr fel rhan o'r daith genedlaethol tuag at Gymru gydag o leiaf 1 miliwn o bobl sy'n nodi eu bod yn hyderus i siarad a defnyddio'r Gymraeg.

Deilliant 1 - Mwy o blant meithrin/plant tair oed yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Sefydlu ac agor Cylch Meithrin Pwll Coch ym mis Medi 2020.
- Cynyddu nifer y lleoedd addysg feithrin Cymraeg sydd ar gael mewn ysgolion cymunedol a gynhelir.
- Sefydlu Is-grŵp Hyrwyddo Fforwm Addysg Gymraeg Caerdydd gweithredol i symud gwaith yn ei flaen o ran datblygu hyrwyddo ymhellach opsiynau addysg cyfrwng Cymraeg yn Ardal yr Awdurdod Lleol.

Ar hyn o bryd mae 18.5% o blant meithrin/ plant tair oed sy'n cymryd lle mewn addysg feithrin yng Nghaerdydd yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae ein targedau ar gyfer y deng mlynedd nesaf fel y nodir yn y tabl isod:

Niferoedd a % y plant 3 oed sy'n derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg									
2022 - 2023		2023 - 2024		2024 - 2025		2025 - 2026		2026 - 2027	
698-740	19.0-19.8%	733-790	19.8-21%	755-826	20.5-22.1%	778-863	21.3-23.3%	803-902	22-24.4%
2027 - 2028		2028 - 2029		2029 - 2030		2030 - 2031		2031 - 2032	
830-943	22.8-25.6%	857-984	23.5-26.7%	883-1024	24.3-27.9%	911-1066	25-29%	931-1090	25.8-30.2%

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a thyfu'r nifer sy'n manteisio ar leoedd addysg feithrin Cymraeg o 18.5% i rhwng 25-30% o'r garfan poblogaeth gymwys yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Datblygu opsiynau gofal plant cofleidiol cyfrwng Cymraeg i gefnogi rhieni i fanteisio ar y cynnig 30 awr ar y cyd â'n partneriaid gan gynnwys Mudiad Meithrin drwy sefydlu lleoliadau Cylch Meithrin newydd ar gyfer Ysgol Melin Gruffydd a'r ysgol newydd i'w sefydlu ym Mhlasdŵr.

2. Darparu gwybodaeth hygyrch o ansawdd uchel i rieni a gofalwyr ar y cyd â sefydliadau partner ynghylch addysg Gymraeg a darpariaeth leol i hyrwyddo ymwybyddiaeth, ysgogi diddordeb a chefnogi penderfyniadau ar sail gwybodaeth*

3. Cynnal prosiect peilot i gasglu gwybodaeth gan rieni wrth gofrestru genedigaethau eu plentyn/plant er mwyn sefydlu ffordd fwy uniongyrchol o gyfathrebu â theuluoedd, gan ganiatáu ar gyfer arolwg wedi ei dargedu o rieni newydd er mwyn hwyluso cyfathrebu mwy effeithiol ynghylch opsiynau meithrin ac ysgolion.

4. Cynnal a gweithredu ar ganlyniad yr arolwg i rieni yn gofyn ynghylch pa ffynonellau y maent yn tueddu eu defnyddio ar gyfer gwybodaeth am addysg er mwyn targedu negeseuon yn well e.e. cyfryngau cymdeithasol, gwefan Awdurdod Lleol, gwefannau partner neu ffynonellau llafar.

5. Cynnal â ymchwil ar lefel micro gan gynnwys ardaloedd penodol o'r ddinas lle mae'r nifer sy'n manteisio ar addysg Gymraeg yn isel a/neu o fewn grwpiau/cymunedau penodol sydd heb gynrychiolaeth ddigonol (gan gynnwys Pobl Dduon, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig) i ddeall y rhesymau dros hyn ynghyd â gweithredu hyrwyddiadau pwrpasol o enedigaeth i oed meithrin yn ogystal â hyrwyddo manteision cyffredinol cadarnhaol bod yn ddwyieithog a dysgu Cymraeg

6. Archwilio potensial swydd a rennir gydag awdurdodau eraill de-ddwyrain Cymru i gefnogi ymchwil a hyrwyddo wedi'i deilwra i gymunedau penodol yn ogystal â llywio deunydd hyrwyddo cyffredinol Caerdydd.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

7. Cynyddu nifer y lleoedd addysg feithrin cyfrwng Cymraeg sy'n cyd-fynd â'r ddarpariaeth gynradd er mwyn sicrhau bod gennym gapasiti a dosbarthiad priodol o leoedd ledled y ddinas.

8. Datblygu rhagor o opsiynau gofal plant cofleidiol cyfrwng Cymraeg er mwyn cefnogi rhieni i fanteisio ar y cynnig 30 awr ar y cyd â'n partneriaid gan gynnwys Mudiad Meithrin drwy:

    - Archwilio dichonoldeb adeiladu gofod a chyfleusterau ar gyfer darparu gofal plant cyfrwng Cymraeg (fel darpariaeth Cylch Meithrin) i'w gynnwys ym mhob ysgol gynradd Gymraeg newydd.

    - Archwilio cyfleoedd i adeiladu gofod a chyfleusterau ar gyfer darparu gofal plant cyfrwng Cymraeg (fel darpariaeth Cylch Meithrin) i'w cynnwys mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg sydd eisoes yn bod gan ddefnyddio grantiau cyfalaf Cymreig.

9. Sicrhau bod cydweithwyr iechyd a gwasanaethau cyffredinol eraill yn ymwybodol o'r CSCA ac yn mynd ati i hyrwyddo negeseuon cyson ynghylch manteision bod yn ddwyieithog ac yn gallu chwalu mythau a phryderon i gefnogi penderfyniadau rhieni ynghylch addysg eu plentyn

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Caerdydd
- Mudiad Meithrin a Chylchoedd Meithrin
- Cymdeithas Genedlaethol Meithrinfeydd Dydd
- Ysgolion Caerdydd
- Menter Caerdydd
- Ymwelwyr Iechyd a Meddygfeydd y GIG
- Gwasanaethau Plant

Deilliant 2 - Mwy o blant dosbarth derbyn/plant pump oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Cynnal adolygiad dalgylch a gweithredu'r newidiadau cysylltiedig o fis Medi 2021 i gefnogi twf a chynaliadwyedd y Sector Cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd yn y dyfodol.
- Datblygu ysgol ffrwd ddeuol newydd i wasanaethu datblygiadau tai newydd yng ngogledd-orllewin y Ddinas. Bydd hyn yn cynnwys un ffrwd Gymraeg a ffrwd ddwy iaith lle dysgir y Gymraeg a'r Saesneg hyd at 50:50
- Sicrhau a manteisio i'r eithaf ar fuddsoddiad cyfalaf mewn amrywiaeth o ysgolion cynradd Cymraeg er mwyn sicrhau cyfleusterau o ansawdd uchel i gadarnhau atebion ehangu dros dro.

Ar hyn o bryd mae 18% o blant oed Derbyn yng Nghaerdydd yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn arwydd bod twf o fewn y sector cynradd cyfrwng Cymraeg ar daflwybr cadarnhaol.

Bu twf cyfartalog o tua 0.25% y flwyddyn yn ystod y blynyddoedd diwethaf yng nghanran y plant sy'n mynd i Ddosbarthiadau Derbyn cyfrwng Cymraeg. Mae'r tabl isod yn dangos, er bod cynnydd wedi bod, nad yw wedi bod yn gyson.

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Cymraeg	695	747	710	706	683	749
% Cyfrwng Cymraeg	15.9%	17.2%	17.2%	17.0%	16.5%	18.0%

Mae ein targedau ar gyfer y deng mlynedd nesaf fel y nodir yn y tabl isod:

Niferoedd a % y plant 5 oed sy'n derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg									
2022 - 2023		2023 - 2024		2024 - 2025		2025 - 2026		2026 - 2027	
725-765	19.0 – 19.8%	747-792	19.8-21%	785-846	20.5-22.1%	809-885	21.3-23.3%	833-924	22.0-24.4%
2027 - 2028		2028 - 2029		2029 - 2030		2030 - 2031		2031 - 2032	
860-965	22.8-25.6%	889-1010	23.5-26.7%	918-1054	24.3-27.9%	946-1095	25-29%	975-1141	25.8-30.2%

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a thyfu canran y plant oedran Derbyn a addysgir yn Gymraeg o 18% i 27% erbyn 2031 yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Ceisio cynnal capasiti ledled y ddinas yn y sector Cymraeg cynradd ar 10% uwchlaw'r nifer a ragamcenir i gefnogi twf a chaniatáu derbyn yn ystod y flwyddyn a hyblygrwydd ar gyfer pontio.

2. Darparu capasiti o 2DM Cymraeg newydd o leiaf ar lefel gynradd (gyda meithrinfa) yn ogystal â chynyddu'r nifer sy'n manteisio ar leoedd gwag sydd ar gael mewn rhai ardaloedd.

3. Datblygu a gweithredu'r model iaith ddeuol lle mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu haddysgu hyd at 50:50 sydd i ddechrau ym Mhlasdŵr a chael ei uwchraddio i ardaloedd eraill y CDLl newydd.

4. Ehangu'r ddarpariaeth drochi cynradd i gefnogi caffael iaith dwys yn ôl y gofyn.

5. Mynd ati i hyrwyddo'r ddarpariaeth trochi Cymraeg cynradd i bob ymholiad newydd ar drosglwyddo yn ystod y flwyddyn ar gyfer derbyn i ysgolion Caerdydd.

6. Gwneud addysg Gymraeg yn brif opsiwn a awgrymir i deuluoedd sy'n chwilio am le mewn addysg yng Nghaerdydd gan ein gwasanaeth derbyn ac yn llenyddiaeth ein canllawiau derbyn.

7. Ymgymryd ag ymchwil gwell gan gynnwys ardaloedd penodol o'r ddinas lle mae'r nifer sy'n manteisio ar addysg Gymraeg yn isel a/neu o fewn grwpiau/cymunedau penodol heb gynrychiolaeth ddigonol gan gynnwys BAME a PYADd (FSM) i ddeall y rhesymau dros hyn ynghyd â gweithredu ymgyrchoedd hyrwyddo micro pwrpasol fel y bo'n briodol.

8. Gwella ystod a'r hyrwyddo ar weithgareddau allgyrsiol a chyfleoedd cymdeithasol eraill o fewn a thu allan i'r ysgol ar y cyd â'n partneriaid gan gynnwys Menter Caerdydd, yr Urdd, cymuned ein hysgolion, busnesau lleol a gwirfoddolwyr/cyn-ddisgyblion Cymraeg eu hiaith.

9. Cynyddu'r llenyddiaeth a'r canllawiau sydd ar gael i gefnogi teuluoedd sy'n gwneud penderfyniadau ynghylch addysg eu plentyn gydag ystod well o astudiaethau achos i ddangos yr amrywiaeth yn ein hysgolion Cymraeg a'r manteision i ddysgu Cymraeg beth bynnag fo'ch iaith gartref.

10. Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

11. Sicrhau'r capasiti mwy sydd ei angen i gyflawni cyfanswm o 8 DM Cymraeg newydd ar lefel capasiti cynradd (gyda meithrinfa) ar draws oes y cynllun

12. Archwilio y cwmpas sydd i addasu'r model iaith ddeuol er mwyn cefnogi ysgolion cyfrwng Saesneg presennol i ystyried a ydynt yn barod i symud ar hyd y continwwm dwyieithog i gategori ieithyddol gwahanol gyda mwy o addysgu a dysgu yn cael eu cynnig drwy gyfrwng y Gymraeg.

13. Cynyddu'r cyfleoedd i bartneriaethau traws-ysgol wella ymwybyddiaeth o addysg cyfrwng Cymraeg ac annog plant i fod â mwy o awydd i ddysgu ac o bosibl i ystyried trosglwyddo i addysg Gymraeg

14. Cefnogi pob ysgol i ddatblygu a gweithredu Cwricwlwm i Gymru 2022 i sicrhau twf yn y cyfleoedd i bob plentyn yn y ddinas ddysgu Cymraeg a theimlo'n hyderus wrth ddatblygu eu sgiliau a siarad yr iaith

15. Uwchsgilio cymhwysedd ieithyddol y gweithlu addysgu a dysgu cyfrwng Saesneg presennol i sicrhau eu bod yn teimlo'n hyderus i gefnogi dysgu Cymraeg gwell gyda phob disgybl fel rhan o gynnig y Cwricwlwm Cymru newydd

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Caerdydd
- Consortiwm Canolbarth y De
- Cymdeithas Genedlaethol Meithrinfeydd Dydd
- Ysgolion Caerdydd
- Gwasanaethau Plant
- Menter Caerdydd
- Ymwelwyr Iechyd a Meddygfeydd y GIG
- RhAG
- Yr Urdd
- Mudiad Methrin

Deilliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i'r llall.

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Ychwanegu 1DM ar gyfer Ysgol Gyfun Gymraeg Plasmawr o flwyddyn academaidd 2020/21 i gynnig mwy o gapasiti i ateb y galw a ragwelir am leoedd Cymraeg mewn ysgolion uwchradd.
- Cynhaliwyd adolygiad dalgylch gyda newidiadau cysylltiedig a weithredwyd o flwyddyn academaidd 2021/22 i wella'r cydbwysedd rhwng nifer y plant a nifer y lleoedd sy'n gwasanaethu pob ardal yng Nghaerdydd.
- Tyfu'r ddarpariaeth Trochi Cymraeg i ddarparu ar gyfer myfyrwyr oedran uwchradd a chynyddu nifer y bobl ifanc sy'n gallu trosglwyddo'n llwyddiannus o addysg gynradd Saesneg i addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg.

Mae data CYBLD yn dangos nad yw'n ymddangos bod trosglwyddo dysgwyr rhwng cyfnodau allweddol yn broblem sylweddol. Fodd bynnag mae pandemig COVID-19 a'r angen am ddysgu o bell wedi cyflwyno heriau i ysgolion a theuluoedd. Rydym yn ymwybodol bod hyn wedi cael effaith tymor byr gyda nifer fach o deuluoedd yn dewis tynnu eu plant allan o addysg Gymraeg. Bydd yn rhaid aros i weld os oes goblygiadau hirdymor o'r tarfu, o ran trosglwyddiadau diweddarach ar ddiwedd blwyddyn neu ar adegau pontio.

Bu cynnydd bychan yn nifer y trosglwyddiadau yn ystod y flwyddyn allan o ysgolion Cymraeg yn ystod y pandemig. Gwelwyd hefyd nifer tebyg o ddisgyblion yn symud allan o Gaerdydd ac yn symud i ddarpariaeth amgen (gan gynnwys addysg ddewisol yn y cartref, ysgol arbennig, UCD ac addysg breifat).

Dyma'r sefyllfa yn gysylltiedig â phlant sy'n trosglwyddo allan o ysgolion Cymraeg yn ystod y flwyddyn dros y tair blynedd diwethaf:

I le'r aeth disgyblion sy'n gadael ysgolion cynradd ac uwchradd Cymraeg yn ystod blwyddyn

	2018-19		**2019-20**		**2020-21**	
Symud o Gaerdydd	64	37%	66	36%	61	30%
Trosglwyddo i ysgol Gymraeg arall yng Nghaerdydd	55	32%	48	27%	35	17%
Trosglwyddo i ysgol Saesneg yng Nghaerdydd	42	25%	59	33%	93	47%
Arall*	11	6%	8	4%	11	6%
Cyfanswm	**172**	**100%**	**181**	**100%**	**200**	**100%**

*Yn cynnwys Addysg Ddewisol yn y Cartref, EOTAS, ysgol arbennig neu UCD, ysgol breifat

Mae'n werth nodi, o ddisgyblion a drosglwyddodd i ysgol awdurdod lleol prif ffrwd arall yng Nghaerdydd, fod newid sylweddol o ran y rhaniad rhwng y rhai yn aros yn y sector Cymraeg a'r rhai yn trosglwyddo i addysg Saesneg. Byddwn yn parhau i fonitro hyn yn y blynyddoedd i ddod i asesu a yw hwn yn ddigwyddiad ynysig sy'n deillio o heriau'r pandemig neu batrwm cylchol.

Er bod nifer o ddisgyblion wedi trosglwyddo allan o addysg Gymraeg, mae hyn wedi ei liniaru i raddau gan nifer o ddisgyblion sy'n dewis trosglwyddo i'r sector Cymraeg o'r sector Saesneg. Mae gan Gaerdydd ddarpariaeth Trochi Cymraeg uchel ei barch a hynod effeithiol. Gwelwyd niferoedd cynyddol o ddisgyblion yn trosglwyddo'n llwyddiannus o ddarpariaeth Saesneg i ymuno â chyfoedion newydd mewn darpariaeth Gymraeg.

Er mwyn cyflawni'r deilliant hwn a chynyddu nifer y plant sy'n parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i'r llall, yn ystod y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Ceisio defnyddio o leiaf un o safleoedd ysgolion uwchradd y CDLl i gynyddu nifer y lleoedd uwchradd cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd.

2. Ceisio sicrhau cyllid i dreialu ehangu'r ddarpariaeth drochi cynradd i dreialu nifer cynyddol o leoedd i gefnogi caffael iaith dwys yn ôl yr angen er mwyn gwella hyder dysgwyr a rhoi mwy o sicrwydd i rieni sy'n dewis addysg Gymraeg y bydd eu plentyn yn cael y cyfle i gyrchu cymorth os bydd ei angen.

3. Ceisio sicrhau cyllid i ehangu'r ddarpariaeth drochi uwchradd i gynnig lleoedd ychwanegol i alluogi strategaeth hyrwyddo ragweithiol er mwyn annog ystyriaeth i roi'r cyfle i drosglwyddo o ysgolion Saesneg a/neu ysgol fodel ddwy iaith i addysg Gymraeg wrth drosglwyddo i'r sector uwchradd.

4. Gweithio mewn partneriaeth agos ag ysgolion i wella'r wybodaeth sylfaenol sydd ar gael ar wefannau ysgolion unigol i esbonio'r gwerth a osodir ar ddatblygu sgiliau ieithyddol Cymraeg, manteision bod yn ddwyieithog a'r wybodaeth ddiweddaraf am sut y caiff plant a phobl ifanc eu cefnogi yn eu dysgu.

5. Cynyddu'r cyfeirio at gyfleoedd dysgu Cymraeg a chymdeithasu y tu allan i'r ysgol er mwyn normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg y tu allan i amgylchedd dysgu ffurfiol yr ysgol.

6. Nodi a darparu cymorth â ffocws i ysgolion lle gallai cyfraddau pontio fod yn destun pryder a chyhoeddi adnoddau i gynyddu hyder disgyblion, ynghyd â chefnogi a rhoi sicrwydd i rieni/gofalwyr ynghylch pontio rhwng cyfnodau i annog cyfraddau cadw disgyblion.

7. Darparu cyngor, dysgu proffesiynol ac adnoddau i ysgolion Saesneg i gynyddu canran y cwricwlwm a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg a gweithredu'r Gymraeg Ar Draws y Cwricwlwm gan gynyddu faint o ddysgu a gynigir a mwy o gyfleoedd ai ddefnyddio'r Gymraeg.

8. Cefnogi cydweithio rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd i gynhyrchu adnoddau sy'n hyrwyddo dilyniant ieithyddol i rieni/gofalwyr ac sy'n rhoi sicrwydd er mwyn cefnogi cadw disgyblion.

9. Sicrhau bod y daith addysgol gyfan o'r feithrinfa i ôl-16 yn glir i deuluoedd er mwyn datblygu hyder pellach wrth ddewis addysg Gymraeg gan gynnwys tynnu sylw at y cymorth sydd ar gael i blentyn ddatblygu a magu hyder wrth ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ysgol.

10. Dathlu a rhannu arfer da ledled Caerdydd a rhanbarth ehangach y de-ddwyrain mewn amrywiaeth o ffyrdd e.e., gweminarau, podlediadau, blogiau a theithiau cerdded dysgu.

11. Annog ysgolion cynradd Cymraeg i gymryd rhan mewn hyfforddiant i athrawon ac mewn ffeiriau gyrfaoedd i gefnogi nifer uwch o'n pobl ifanc i ystyried manteision ac amrywiaeth y cyfleoedd sydd i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

12. Monitro ceisiadau ar gyfer trosglwyddo o ysgolion cyfrwng Cymraeg i'r sector Saesneg yn y ddinas a chynnal ymchwil pellach lle mae'r rhai sy'n optio allan o'r sector hwn yn dod o faes/grŵp penodol i sicrhau gwell dealltwriaeth o bryderon a sicrhau bod sicrwydd a chymorth priodol yn cael eu darparu gyda'r bwriad o annog ailystyriaeth i aros.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

13. Datblygu cynlluniau strategol i gynyddu capasiti parhaol y ddarpariaeth uwchradd Gymraeg

14. Cynyddu capasiti darpariaeth uwchradd Gymraeg gan gynnwys ceisio sefydlu capasiti ledled y ddinas yn y sector Cymraeg sydd 10% uwchlaw'r niferoedd a ragamcenir.

15. Ceisio sicrhau cyllid i dreialu ehangu cwmpas y ddarpariaeth drochi Gymraeg uwchradd er mwyn cynnig dosbarth trochi ym mhob ysgol uwchradd i gefnogi caffael iaith dwys yn CA2 yn ôl y gofyn er mwyn rhoi mwy o sicrwydd i rieni sy'n dewis addysg Gymraeg y bydd eu plentyn yn cael cyfle i gael cymorth os oes ei angen.

16. Cefnogi rhaglenni lleol, rhanbarthol a chenedlaethol ar gyfer Datblygu'r Gymraeg drwy gynnig cyngor, dysgu proffesiynol a chymorth i ymarferwyr gaffael a gwella eu sgiliau ieithyddol Cymraeg. Bydd hyn yn cynyddu capasiti'r staff sy'n gallu addysgu Cymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg ar draws pob sector.

17. Parhau i ddatblygu ar y cydweithrediad presennol gyda'r sector uwchradd Cymraeg i ddarparu dysgu proffesiynol pwnc-benodol, yn enwedig mewn meysydd lle ceir prinder ymarferwyr drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Caerdydd
- Consortiwm Canolbarth y De
- Ysgolion Caerdydd
- Gwasanaethau Plant
- Menter Caerdydd
- CCAF (CAVC)
- RhAG
- Meddygfeydd y GIG
- Yr Urdd
- Prifysgol Metropolitan Caerdydd
- Prifysgol Caerdydd
- Cyngor y Gweithlu Addysg

Deilliant 4 - Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau a asesir yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Cynyddu nifer y bobl ifanc sy'n astudio'n ddwyieithog a thrwy gyfrwng y Gymraeg yng Ngholeg Caerdydd a'r Fro
- Wedi llwyddo i gefnogi myfyrwyr i fanteisio ar ystod eang o opsiynau a chyrsiau TGAU ac ôl-16 drwy gydweithio agos rhwng y tair ysgol uwchradd Gymraeg sy'n galluogi myfyrwyr i barhau â'u hastudiaethau yn y Gymraeg.

Ar hyn o bryd mae dysgwyr ym mhob un o dair ysgol uwchradd gymunedol Gymraeg Caerdydd yn astudio pob pwnc (heblaw am Saesneg Iaith a Llenyddiaeth) drwy gyfrwng y Gymraeg ar lefel TGAU a Safon Uwch. Mae'r cynnig academaidd yn cynnwys amrywiaeth o opsiynau pwnc i ddysgwyr eu dewis gyda pheth gweithio traws-ysgol yn i wella'r ystod o bynciau 14-19 sydd ar gael. Mae deilliannau dysgwyr ar draws y tair ysgol yn gryf. Mae nifer y disgyblion sy'n cael eu derbyn ym Mlwyddyn 7 yn cynyddu'n gyson â'r carfannau mwy sy'n symud drwy'r system.

Astudir Cymraeg fel ail iaith drwy holl ysgolion uwchradd cymunedol Saesneg Caerdydd gydag ymwybyddiaeth ehangach o'r cyfle i drosglwyddo o'r cyfrwng Saesneg i'r cyfrwng Cymraeg ar lefel uwchradd drwy fynychu darpariaeth drochi Cymraeg CA3/4.

Mae Coleg Caerdydd a'r Fro hefyd wedi nodi cynnydd yn nifer y bobl ifanc sy'n astudio'n ddwyieithog a thrwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys 46 o bobl ifanc sy'n astudio gwallt a harddwch, a 24 o ddysgwyr sy'n astudio cymwysterau BTEC lefel 3 dwyieithog. Nododd y coleg newid mawr yn agweddau dysgwyr tuag at y Gymraeg a gallu gweld sut fydd yr iaith yn eu helpu yn y dyfodol. Y bwriad yw y bydd y ddau gwrs yn hyrwyddo drwy gyfrwng y Gymraeg yn unig ar gyfer Medi 2021.

Yn amlwg, gan gysylltu â'r deilliant blaenorol, er mwyn sicrhau mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau drwy gyfrwng y Gymraeg, mae'n dal yn hanfodol ceisio cadw dysgwyr sydd wedi dechrau yn y sector cynradd Cymraeg wrth bontio i ysgol uwchradd.

Mae darparu dysgu ac addysgu ar-lein wedi bod yn hanfodol yn ystod y pandemig. Er bod hyn wedi deillio o angen, mae uwchsgilio'r gweithlu a'r cymhwysedd technegol yn rhoi'r cyfle posibl i archwilio a darparu ystod o ddarpariaeth a chofleidio technoleg fel mecanwaith ar gyfer ehangu'r cwricwlwm Cymraeg sydd ar gael ar draws yr awdurdod lleol. Mae darpariaeth eisoes yn cael ei rhannu ar draws ysgolion.

I gyflawni'r deilliant hwn a sicrhau bod mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau a asesir yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg, yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Gweithio gyda phartneriaid ar draws y Fforwm Addysg Gymraeg, Caerdydd Ddwyieithog ac Addewid Caerdydd i dynnu sylw at fanteision y Gymraeg gan gynnwys cyfleoedd ar gyfer prentisiaethau, profiad gwaith a/neu gyfleoedd

gwirfoddoli mewn sefydliadau a gweithleoedd Cymraeg eu hiaith sy'n manteisio i'r eithaf ar botensial siaradwyr dwyieithog. *

2. Nodi a manteisio i'r eithaf ar adnoddau pellach i ehangu a bywiogi'r enghreifftiau o'r ystod o yrfaoedd lle defnyddir y Gymraeg gan ysgogi mwy o bobl ifanc i fanteisio arnynt ymhellach i'w gyrfa ddysgu ac annog defnydd ehangach o'r Gymraeg y tu hwnt i'r cwricwlwm a chymwysterau.

3. Gweithio gyda phartneriaid i hyrwyddo manteision y Gymraeg a bod yn ddwyieithog gyda rhieni / gofalwyr ynghyd â sut y gallant gefnogi dilyniant disgyblion hyd yn oed os nad y Gymraeg yw'r iaith lafar gartref.

4. Gweithio gyda darparwyr allanol a LlC ar unrhyw fentrau cenedlaethol i hyrwyddo'r Gymraeg fel pwnc Safon Uwch.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

5. Archwilio'r cwmpas i wneud defnydd mwy strategol o'r opsiynau e-ddysgu Cymraeg presennol ochr yn ochr â ph'un a oes potensial i ddatblygu modiwlau dysgu ar-lein Caerdydd er mwyn darparu ystod ehangach o bynciau ac ehangu'r cynnig o gymwysterau a phrofiadau dysgu posibl ar draws sector addysg Gymraeg Caerdydd ynghyd â chefnogi datblygiad sgiliau mewn dysgu digidol yng Nghyfnod Allweddol 4 ac yn gynharach.

6. Ymgysylltu â byrddau arholi i gynrychioli'r awydd sydd am ystod ehangach o gyrsiau a chymwysterau (yn enwedig o ran cyfleoedd dysgu galwedigaethol) a gyflwynir trwy gyfrwng y Gymraeg i sicrhau lefel gydradd â'r ystod sydd ar gael yn Saesneg.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Caerdydd
- Consortiwm Canolbarth y De
- Ysgolion Caerdydd
- CCAF (CAVC)
- Prifysgol Caerdydd
- Prifysgol Metropolitan Caerdydd
- Byrddau Arholi yn cynnwys CBAC
- Cyngor y Gweithlu Addysg

Deilliant 5 - Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- cynnal 'Gyrfa Gymraeg - Ffair Swyddi Cymraeg Caerdydd' dan arweiniad Caerdydd Ddwyieithog i dynnu sylw at opsiynau gyrfa a manteision gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae'r pandemig wedi bod yn gatalydd ar gyfer mwy o gynnwys ar-lein yn Gymraeg, gan gynnwys sianel youtube S4C ar gyfer plant 11-13 oed a Hansh yn gweithio gyda phobl ifanc i greu cynnwys.
- Mae'r cyfleoedd dysgu a chymdeithasu ar-lein wedi cynyddu'n sylweddol drwy gydol y pandemig ac er bod llawer o weithgareddau wyneb yn wyneb wedi ailddechrau, mae'n parhau i ategu'r cynnig hwn gydag amrywiaeth o gyfleoedd dysgu ar-lein

Mae Caerdydd yn cydnabod gwerth i bobl ifanc ddefnyddio'u sgiliau Cymraeg mewn amrywiaeth o gyd-destunau i wella eu caffael ar iaith a meithrin eu hyder wrth siarad yr iaith wrth gyfathrebu bob dydd er mwyn bodloni dyheadau Cymraeg 2050. Er gwaethaf y tarfu yn sgil y pandemig mae partneriaid Fforwm Addysg Gymraeg Caerdydd wedi parhau i ddarparu gweithgareddau cyfoethogi drwy gyfrwng y Gymraeg yn yr ysgolion, fel gweithgareddau allgyrsiol gyda llawer yn symud ar-lein lle bo hynny'n bosibl yn ystod y pandemig.

Yng Nghaerdydd, mae 17 o ysgolion cynradd Cymraeg wedi ennill Gwobr Efydd y Siarter Iaith gydag 8 yn symud ymlaen i ennill y wobr arian erbyn 2021. Mewn ysgolion uwchradd, mae 2 ysgol wedi ennill y wobr efydd.

Mae'r cynllun Campws Cymraeg Campus wedi'i gyflwyno ar gyfer ysgolion lle mae iaith yr addysgu yn Saesneg ac o 2021, mae 15 o ysgolion cynradd wedi cael efydd gyda 2 ysgol uwchradd yn treialu cynllun uwchradd Cymraeg Campus.

Anogir dysgwyr sy'n mynychu ysgolion Cymraeg a Saesneg i gymryd rhan mewn ystod eang o weithgareddau diwylliannol, cymdeithasol a chwaraeon drwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn gwella eu hyder a chadw eu rhuglder yn y Gymraeg gan gynnwys ymhlith lefelau uchel arall o gyfranogiad a chynrychiolaeth yn nigwyddiadau a chyfleoedd cymdeithasol yr Urdd (Eisteddfod yr Urdd, cystadlaethau chwaraeon cenedlaethol, gweithgareddau awyr agored a theithiau preswyl) ynghyd â chynyrchiadau'r celfyddydau perfformio mewn ysgolion.

Mae fforwm partneriaid Caerdydd Ddwyieithog wedi gwneud gwaith i nodi a choladu cyfeirlyfr o brofiad gwaith a chyfleoedd gwirfoddoli sy'n gofyn am sgiliau Cymraeg. Wrth symud ymlaen, disgwylir i hyn fod o fudd wrth arddangos gwerth a throsglwyddo sgiliau Cymraeg y tu hwnt i'r ystafell ddosbarth. Y gobaith yw y bydd hyn yn cryfhau'r Gymraeg fel rhan lewyrchus o ddiwylliant Caerdydd ac yn hanfodol i hunaniaeth y Brifddinas.

Dyma'r sefyllfa bresennol sy'n ymwneud â chyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol a'n prif darged ar gyfer y deng mlynedd nesaf:

Sicrhau bod pobl ifanc yn cael eu cefnogi i fwynhau a chadw eu defnydd a'u hyder yn eu sgiliau Cymraeg y tu hwnt i'r ysgol drwy sicrhau amrywiaeth eang o gyfleoedd hygyrch yng Nghaerdydd a fydd yn cyffroi, yn ymgysylltu ac yn annog pobl ifanc gan gyfrannu felly at y dyhead i gofleidio'r iaith fel iaith fyw yn ein prifddinas.

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a sicrhau bod dysgwyr yn cael mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol, yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Mynd i'r afael â'r gwaith o fapio'r ddarpariaeth bresennol y tu allan i'r ysgol ar y cyd â darparwyr eraill i nodi bylchau a bod yn sail i drafodaethau sy'n ymwneud â chydweithredu / partneriaethau newydd er mwyn cynyddu / ehangu'r ddarpariaeth i ateb y galw.

2. Ymgymryd â gweithgareddau ymgysylltu â ffocws iddynt gyda phobl ifanc ynghylch pa gyfleoedd dysgu a chymdeithasu Cymraeg yr hoffent eu gweld yn cyd-fynd ag ymrwymiad Dinas sy'n Dda i Blant Caerdydd.

3. Archwilio a manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i gydweithio o fewn yr Awdurdod Lleol rhwng y Gwasanaeth Ieuenctid a sefydliadau partner y Fforwm Addysg Gymraeg gan gynnwys Menter Caerdydd a'r Urdd i wella'r amrywiaeth o gyfleoedd sydd ar gael mewn Prifddinas a'r holl gyfleoedd sydd ar gael i bobl ifanc yn lleol.

4. Ymgymryd ag ymchwil gyda phobl ifanc ac oedolion sydd wedi cyrraedd lefel o ruglder yn y Gymraeg yn y gorffennol ond sydd wedi colli hyder i'w ddefnyddio er mwyn deall a mynd i'r afael yn well â'r her o gadw iaith y tu hwnt i addysg statudol.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

5. Cynnal arolwg gyda busnesau Caerdydd a chyn-fyfyrwyr ysgolion cyfrwng Cymraeg i archwilio'r posibiliadau i gefnogi cyfleoedd pellach ar gyfer cyfleoedd amgen i'r rhai sydd eisoes ar gael wer mwyn ehangu'r cwmpas ac ymgysylltu â diddordebau mwy arbenigol.

6. Darparu cymorth i ysgolion ddefnyddio'r Gymraeg mewn ysgolion gyda Chymraeg, Llythrennedd a Chyfathrebu o ansawdd uchel a chyfleoedd dysgu proffesiynol gan gynnwys cymorth pwrpasol ar gyfer ysgolion/clystyrau unigol a chyfleoedd i gydweithio rhwng ysgolion ac ysgolion a phartneriaethau rhwng cymheiriaid fel y bo'n briodol.

7. Darparu swyddog consortia dynodedig i bob ysgol i gefnogi'r Siarter Iaith a chynnydd Cymraeg Campus sy'n canolbwyntio ar hyrwyddo, cefnogi, herio ac achredu holl ysgolion Caerdydd i wneud cynnydd gyda'r Gwobrau Siarter Iaith a Chymraeg Campus.

8. Gwerthuso effaith y Siarter Iaith a Chymraeg Campus i gefnogi'r gwaith o fireinio'r cynlluniau dros amser, yn enwedig ochr yn ochr â gweithredu'r cwricwlwm newydd.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Caerdydd, gan gynnwys Caerdydd Ddwyieithog ac Addewid Caerdydd
- Yr Urdd
- Menter Caerdydd
- S4C
- Ysgolion
- CCAF (CAVC)
- Partneriaid y Brifysgol, y Coleg Cymraeg, Prifysgol Caerdydd a Met Caerdydd

Deilliant 6 - Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg Gymraeg ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) (yn unol â'r dyletswyddau a osodir gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thribiwnlys Addysg (Cymru) 2018

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Sefydlu sylfaen ddysgu newydd ar gyfer hyd at 20 o ddisgyblion Ysgol Pwll Coch
- Ymestyn y rhif dynodedig ar gyfer y ganolfan adnoddau arbenigol yn Ysgol Glantaf i 30, a chymerwyd camau i wella'r cyfleusterau
- Sefydlu dosbarth Llesiant cynradd yn Ysgol Pen-y-Groes, gan gynnig lleoedd cofrestredig dros dro i hyd at 8 disgybl
- Gweithio gyda'r tair ysgol uwchradd i ddatblygu 'canolfan lesiant rithwir' sy'n gweithredu ar draws y tair ysgol, ar gyfer hyd at 18 o ddisgyblion sydd mewn perygl o gael eu gwahardd neu o ymddieithrio

Mae'r sefyllfa bresennol o ran darparu addysg Gymraeg i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yng Nghaerdydd a'n targedau ar gyfer y deng mlynedd nesaf fel a ganlyn:

Mae nifer yr achosion o ADY yn y sector Cymraeg yn parhau i fod yn is nag ar gyfer ysgolion Caerdydd yn gyffredinol:

Ebrill 2021	**Pob ysgol**	**% y boblogaeth ddisgyblion.**	**Ysgolion Cymraeg**	**%** y boblogaeth ddisgyblion.
Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy	3045	5.54	320	3.72
Â datganiad	1360	2.48	116	1.35

Fodd bynnag, bu cynnydd yn nifer y disgyblion ag ADY sylweddol a chymhleth sy'n dewis addysg Gymraeg, fel y dengys y twf yn y galw am ddarpariaeth arbenigol:

- Agorodd y ganolfan ddysgu yn Ysgol Pwll Coch yn 2018-19 gyda 2 ddisgybl: 9 disgybl yn 2021.
- Roedd y ganolfan ddysgu yn Ysgol Glantaf yn darparu ar gyfer 11 o ddisgyblion yn 2016: 24 o ddisgyblion yn 2021

Cynhaliwyd arolwg o'r angen presennol gan y Tîm Cymorth Awtistiaeth yn 2020-21 a nodwyd 21 o ddisgyblion cynradd sy'n debygol o fod angen lleoliad mewn canolfan awtistiaeth naill ai wrth bontio i'r ysgol uwchradd neu ar ryw adeg yn ystod CA2.

I gyflawni'r deilliant hwn a gwireddu cynnydd yn y ddarpariaeth addysg Gymraeg i ddisgyblion sydd ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY), yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Datblygu nifer cynyddol o leoedd arbenigol uwchradd i'w darparu mewn CAA sydd wedi'i leoli ym mhob ysgol uwchradd Gymraeg gydag anghenion arbenigol

gwahanol ym mhob canolfan i gyflawni lefel o ddarpariaeth arbenigol sy'n gydradd â sectorau eraill ac sy'n ymateb yn briodol i anghenion unigol.

2. Datblygu nifer cynyddol o leoedd arbenigol cynradd i'w darparu mewn CAA sydd wedi'u lleoli mewn tair ysgol gynradd man lleiaf, sy'n pontio i'r ysgolion uwchradd perthnasol ynghyd â dosbarthiadau ymyrraeth/llesiant cynnar / dosbarthiadau anogaeth wedi eu dosbarthu ledled y ddinas i gyflawni lefel o ddarpariaeth sy'n gydradd â sectorau eraill.

3. Nodi ac uwchsgilio nifer uwch o staff addysgu a dysgu Cymraeg rhugl i sicrhau bod digonedd o leoedd addysg arbenigol o ansawdd uchel i ddisgyblion ag ADY gan gynorthwywyr cymorth dysgu unigol ymlaen hyd at swyddi arwain.*

4. Monitro ceisiadau am drosglwyddo o ysgolion Cymraeg i'r sector Saesneg yn y ddinas a chynnal ymchwil bellach lle mae gan y rhai sy'n optio allan o'r sector hwn CDau ADY ar waith i sicrhau gwell dealltwriaeth o bryderon a sicrhau bod sicrwydd a chymorth priodol yn cael eu darparu gyda'r bwriad o'u gweld yn ailystyried ac aros.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

5. Darparu gwell hyfforddiant ar draws y sector Cymraeg i gefnogi cynllunio a chymorth priodol i blant ag ADY mewn ysgolion Cymraeg er mwyn sicrhau cyfle ieithyddol cyfartal.

6. Adolygu darpariaeth Cyfnod 3 a Chyfnod 4 yn y sector uwchradd Cymraeg er mwyn sicrhau ei fod yn gallu ymateb i angen yn effeithiol.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Caerdydd
- Consortiwm Canolbarth y De
- Ysgolion Caerdydd
- Gwasanaethau'r GIG
- Gwasanaethau Plant

Deilliant 7 - Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Yng nghyfnod yCSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Galluogi staff yr ysgol i gyrchu datblygiad proffesiynol yn y Gymraeg drwy amrywiaeth o gyfleoedd, o gyrsiau i ddechreuwyr hyd at y Rhaglen Sabothol Cymraeg dwys

- Cefnogwyd nifer cynyddol o staff yng Nghaerdydd i'w derbyn i'r Rhaglen Darpar Benaethiaid yn 2020/21 sy'n arwain at asesiad NPHQ.

- Mae ehangu aelodaeth y Fforwm Addysg Gymraeg i gynnwys Prifysgol Metropolitan Caerdydd i elwa o'u mewnbwn ynghylch Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon yng Nghaerdydd wedi cael ei werthfawrogi'n fawr o ran rhoi mwy o ddealltwriaeth ynghylch y potensial a'r rhwystrau i gynyddu'r gweithlu.

Mae'r sefyllfa bresennol o ran cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghaerdydd a'n targedau ar gyfer y deng mlynedd nesaf fel a ganlyn:

Yn y flwyddyn 2020 roedd Caerdydd yn cyflogi 6575 o staff mewn rolau addysgu a chymorth mewn ysgolion. Mae'r data diweddaraf o fis Tachwedd 2020 (statsCymru) yn dangos bod gan 19.4% (1275) o weithlu ysgolion Caerdydd sgiliau Cymraeg ar lefel ganolradd neu uwch.

Ar hyn o bryd rydym yn aros am ddata pellach gan Lywodraeth Cymru i lywio'r gwaelodlin ar gyfer y deilliant hwn. Os nad yw'r wybodaeth angenrheidiol ar gael, byddwn yn ceisio sefydlu gwaelodlin ar gyfer yr adroddiad blynyddol cyntaf ac addasu targedau yn unol â hynny.

Mae twf sylweddol yn y gweithlu sy'n gallu dysgu Cymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg yn hollbwysig er mwyn i Gaerdydd lwyddo i sicrhau twf siaradwyr Cymraeg drwy addysg yn ein hysgolion a chyfleoedd dysgu ehangach.

Mae Cyngor Caerdydd yn cydnabod bod recriwtio gweithlu digonol eisoes yn cyflwyno heriau ar draws pob sector addysg. Hyd yma, mae Caerdydd yn bennaf wedi parhau i ddenu staff yn lleol ac o bob cwr o Gymru gyda'r heriau i'w teimlo fwyaf mewn ysgolion uwchradd, yn enwedig mewn pynciau fel mathemateg a gwyddoniaeth. Fodd bynnag, wrth i'r sector ehangu fel rhan o'r ymdrech genedlaethol i gynyddu Addysg Gymraeg a mwy o Gymraeg drwy ysgolion dwy iaith, fe ddaw'r her hon yn fwy ar draws yr ystodau oedran. Mae hyder cenedlaethol o ran adnoddau digonol yn isel ar hyn o bryd.

Darlun rhannol yw sicrhau bod digon o athrawon Cymraeg rhugl o ansawdd uchel i staffio'r nifer cynyddol o ysgolion cyfrwng Cymraeg a dwy iaith. Ar ben hynny, bydd y disgwyliadau uwch i addysgu a dysgu gan ddefnyddio mwy o Gymraeg mewn ysgolion

Saesneg hefyd yn golygu bod angen uwchsgilio ar draws llawer o'r gweithlu addysgu a dysgu.

Felly, rydym wedi ymrwymo i weithio'n agos gydag ALlau eraill yng Nghonsortiwm Canolbarth y De (CCD) i gynllunio a chefnogi staff ysgolion ar draws pob sector i wella eu sgiliau Cymraeg ymhellach ynghyd â darparwyr hyfforddiant y gweithlu Addysg Hyfforddiant Gychwynnol a'r gweithlu Gofal Plant cyfrwng Cymraeg i gefnogi cynnydd mewn Athrawon Newydd Gymhwyso, staff cymorth dysgu ac ymarferwyr gofal plant er mwyn helpu i leihau'r prinder gweithlu a ragwelir yn y dyfodol a sicrhau y gellir gweithredu Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg lleol ar y cyd yn effeithiol yn y dyfodol i gyrraedd targed y llywodraeth.

I gyflawni'r deilliant hwn a chynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

- Cynnal archwiliad canolog o'r gweithlu i adolygu staffio presennol ynghyd ag ystyried swyddi gwag staff addysgu a staff cymorth yn y presennol ac yn y dyfodol i gefnogi recriwtio a chadw staff sydd â sgiliau Cymraeg gan gynnwys staff addysgu a dysgu sy'n gwbl rhugl.

- Dadansoddi canlyniad data cyfrifiad gweithlu'r ysgol a ffynonellau tystiolaeth ansoddol i gefnogi cynllunio'r gweithlu i lywio'r gwaith o gynllunio rhaglenni dysgu proffesiynol sy'n adlewyrchu anghenion ein gweithlu lleol sy'n benodol i gynyddu'r defnydd a wneir o'r Gymraeg ym mhob ysgol.

- Cynnal archwiliad i adolygu ac adlewyrchu newidiadau mewn math o ysgol/dynodiad ieithyddol ar draws pob cyfnod a chynllunio'n strategol i gefnogi uwchsgilio lle bo angen.

- Crhoi cyngor, cymorth ac arweiniad i ysgolion ar sut i adlewyrchu sgiliau Cymraeg staff yn gywir drwy wneud y gorau o gyfraniad Swyddog Cymraeg mewn Addysg CCD.

- Monitro Cynlluniau Datblygu Ysgolion i sicrhau bod arweinwyr yn dangos ystyriaeth weithredol ac yn cynllunio ar gyfer gwella sgiliau ieithyddol gweithlu eu hysgolion ac yn annog staff i gymryd rhan mewn cyfleoedd dysgu Cymraeg a chaffael iaith.

- Sicrhau bod pob tîm arweinyddiaeth ysgol a llywodraethwyr yn cael gwybod am y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r angen am sgiliau dwyieithog a bod monitro uwchsgilio eu staff yn allweddol fel rhan o'u hyfforddiant fel llywodraethwyr a'u DPP.

- Sicrhau bod staff o ysgolion Cymraeg yn gwneud cais am raglenni datblygu arweinyddiaeth cenedlaethol perthnasol gan gynnwys y Rhaglen Darpar Brifathrawon sy'n arwain at gymhwyster CPCP.

- Monitro nifer yr ymgeiswyr Cymraeg eu hiaith sy'n dewis symud ymlaen i swyddi arwain ar ôl cwblhau rhaglenni datblygu arweinyddiaeth cenedlaethol ac annog ymarferwyr ac arweinwyr cymwys iawn i barhau i chwilio am

gyfleoedd i wneud y mwyaf o'u cymwysterau er budd ysgolion a disgyblion Caerdydd.

- Gweithio'n agos gyda phartneriaethau AGA i gefnogi hyfforddiant myfyrwyr o athrawon Cymraeg rhugl, gan gynnwys sicrhau bod ysgolion Cymraeg Caerdydd yn cael eu nodi fel ysgolion arweiniol, hyfforddiant neu ysgolion lleoliad.

- Mae gweithio gyda phartneriaid allanol i hyrwyddo mentrau ar lwybrau i addysgu a rhannu unrhyw wybodaeth berthnasol gydag ysgolion a pharhau i ddarparu dysgu a chymorth proffesiynol i athrawon ANG, yn enwedig drwy rôl mentoriaid sefydlu rhanbarthol.

- Ceisio ategu gwaith y Cyngor Gweithlu Addysg o hyrwyddo'r llwybrau a'r cymhellion lluosog ar gyfer hyfforddiant athrawon. Nid mater i Gaerdydd yn unig yw hwn, ac edrychwn ymlaen at weld a gweithio i gefnogi cynllun datblygu gweithlu blaengar a phendant sydd ag adnoddau priodol ac wedi ei gymell gan Lywodraeth Cymru a'r CGA y gallwn roi cyhoeddusrwydd pellach iddo yng Nghaerdydd.

- Archwilio'r posibiliadau i ddatblygu ymgyrch hyrwyddo a recriwtio leol i dargedu'r angen am amrywiaeth pellach ar draws y gweithlu addysgu a dysgu, yn enwedig yn y gweithlu sy'n siarad Cymraeg i gefnogi cynyddu amrywiaeth yn y sector addysg Gymraeg y yr hirdymor a sicrhau bod pob teulu a disgybl yn teimlo bod eu hysgol yn adlewyrchu eu cymuned leol.

- Darparu cymorth rhagweithiol ar ôl y cynllun sabothol i ymarferwyr a chwilio am gyfleoedd i gyfranogwyr ddefnyddio a datblygu eu sgiliau Cymraeg ymhellach yn eu cyd-destun proffesiynol yn rheolaidd gyda golwg ar weld staff yn gweithio mewn darpariaeth sydd ymhellach ar hyd y continwwm dwyieithog (h.y. ysgolion/lleoliadau iaith ddeuol neu rai cyfrwng Cymraeg.

- Annog a monitro'r defnydd o gwrs y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol newydd gan staff addysgu fel llwybr arall ar gyfer datblygu hyder ieithyddol o fewn y gweithlu addysgu a dysgu.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

- Dadansoddi data'r Fframwaith Iaith ynghyd â CCD fel gwaelodlin ar gyfer y gwelliant sydd angen ei weld. Bydd CCD yn parhau i ddarparu dysgu proffesiynol Cymraeg ar wahanol lefelau i gefnogi dilyniant.

- Ei gwneud yn ofynnol i lywodraethwyr pob ysgol gynnwys adroddiad ar y Gymraeg i ddathlu ac ystyried gwell defnydd a datblygiad sgiliau Cymraeg disgyblion ynghyd â chyfleoedd caffael iaith â ffocws iddynt ar gyfer eu staff addysgu a dysgu, a hynny yn eu hadroddiad blynyddol i rieni.

- Sicrhau bod ysgolion yn gosod ac yn adrodd ar dargedau ar gyfer datblygu sgiliau Cymraeg o fewn cynlluniau datblygu ysgolion yng nghyd-destun gwella

safonau er mwyn sicrhau bod ffocws cryf ar flaenoriaethu datblygiad proffesiynol parhaus sy'n cynnwys gwella sgiliau ieithyddol.

- Dwysáu gwaith gyda darparwyr AGA ynghyd â'r CCD i sicrhau bod y Cynllun Sabothol Cymraeg yn cael ei ddefnyddio'n fwy strategol i ddiwallu anghenion ysgolion, yn enwedig y rhai lle bydd newidiadau o ran faint o Gymraeg a addysgir a fydd felly yn effeithio ar anghenion sgiliau staff.

- Gwerthuso effaith cwrs y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol newydd ar gyfer staff addysgu yng Nghaerdydd ac a yw'n profi i fod yn effeithiol fel ffordd o ddatblygu hyder ieithyddol o fewn y gweithlu addysgu a dysgu.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- CCD
- Darparwyr AGA. – Met Caerdydd, Y Brifysgol Agored, Coleg Cymraeg
- Cyngor y Gweithlu Addysg
- Addewid Caerdydd

Cynllun y fersiwn derfynol i gynnwys:

Ffeithiau, dyfyniadau gan siaradwyr Cymraeg adnabyddus enwog a lluniau/darluniau

Ffeithiau allweddol i gynnwys

A oeddech chi'n gwybod?

Mae ymchwil yn dangos bod gan allu dwyieithog neu amlieithog nifer o fanteision, mae'n cryfhau galluoedd gwybyddol a chymdeithasol sy'n amrywio o resymu di-eiriau a llafar i'r ffordd y maent yn cydymdeimlo ag eraill - mae pobl ddwyieithog yn aml yn ei chael yn haws i wneud sawl tasg ar yr un pryd ac yn tueddu i fod yn fwy creadigol, yn gallu datrys problemau'n haws a meddu ar well hyblygrwydd meddyliol (erthygl ymchwil y BBC).

A oeddech chi'n gwybod?

Mae dros hanner poblogaeth y byd eisoes yn elwa o fod yn ddwyieithog neu'n amlieithog, mae'n fwy anarferol siarad ond un iaith yn hytrach na defnyddio dwy neu fwy yn hyderus. Yng Nghymru gall eich plentyn ddod yn ddwyieithog drwy fynychu un o'n hysgolion cyfrwng Cymraeg rhagorol.

A oeddech chi'n gwybod?

Mae dros 70% o'r disgyblion sy'n mynychu ysgolion Cymraeg yng Nghaerdydd yn dod o deuluoedd nad sy'n deuluoedd Cymraeg eu hiaith. Gall eich plentyn integreiddio a sicrhau canlyniadau uchel yn llwyddiannus yn y Gymraeg a'r Saesneg beth bynnag fo iaith gartref eich teulu, hyd yn oed os na siaradwyd gair o Gymraeg cyn iddynt ddechrau!

A oeddech chi'n gwybod?

Mae'n bosibl gwahaniaethu rhwng pobl ddwyieithog a rhai uniaith drwy edrych ar sganiau o'u hymennydd. Mae gan bobl ddwyieithog lawer mwy o fater llwyd na phobl uniaith yn eu cortecs cenglaidd blaen am eu bod yn ei ddefnyddio gymaint amlach. Mae rhan yma'r ymennydd yn cryfhau, yn tyfu'n fwy ac yn fwy hyblyg po fwyaf y byddwch yn ei defnyddio. (Jubin Abutalebi, Prifysgol San Raffaele, Milan)

A oeddech chi'n gwybod?

Mae ymchwil ddiweddar yn dangos y gall bod yn ddwyieithog ohirio dechrau dementia a chlefyd Alzheimer o'i gymharu â pherson uniaith sydd â phatholeg clefyd yr un fath.